

મકાઈના ભાવનો વરતારો (૨૦૨૧-૨૨)

મકાઈ વિશ્વભરમાં સૌથી મહત્વપૂર્ણ અનાજનો પાક અને ખોરાક પણ છે. ભારતમાં મકાઈને તેની સૌથી વધુ આનુવંશિક ઉપજ ક્ષમતાને કારણે "અનાજની રાણી" કહેવામાં આવે છે. યુએસએ વિશ્વનો સૌથી મોટો મકાઈ ઉત્પાદક દેશ છે જે વૈશ્વિક ઉત્પાદનમાં લગભગ ૩૪ % ટકા ભાગ ધરાવે છે ત્યારબાદ ચીન, બ્રાઝિલ, ભારત વગેરે મકાઈના મુખ્ય ઉત્પાદક દેશો છે. મોટી સંખ્યામાં ઔદ્યોગિક ઉત્પાદનો જેમ કે સ્ટાર્ચ ઉદ્યોગ, મકાઈના તેલનું ઉત્પાદન વગેરે માટે મકાઈનો ઉપયોગ થાય છે. ભારત મુખ્યત્વે નેપાળ, શ્રીલંકા, બાંગ્લાદેશ વગેરે જેવા દેશોમાં મકાઈની નિકાસ કરે છે.

આંતરરાષ્ટ્રીય અનાજ પરિષદના આંકડા મુજબ, ૨૦૨૧-૨૨ માં મકાઈનું અંદાજિત ઉત્પાદન ૧૨૦૨૧ લાખ ટન રહેશે અને અંદાજિત ૧૨૦૦૭ લાખ ટન ખોરાક, ફીડ અને ઔદ્યોગિકમાં વપરાશ રહેશે. નિકાસ ૧૭૯.૨ મિલિયન ટનની આસપાસ રહેશે અને છેલ્લો સ્ટોક ૨૭૦.૧ મિલિયન ટનની આસપાસ રહેશે.

ભારતમાં, કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલય દ્વારા ખરીફમાં વાવેતર વિસ્તારના અહેવાલ મુજબ, વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ દરમિયાન ભારતમાં મકાઈનું વાવેતર ૮૦.૩૬ લાખ હેક્ટરમાં થયું છે, જે વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માં ૭૮.૭૩ લાખ હેક્ટર હતું. વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ માં ભારતના મુખ્ય મકાઈ ઉત્પાદક રાજ્યોમાં મધ્યપ્રદેશ, કર્ણાટક અને મહારાષ્ટ્રમાં વાવેતર વિસ્તાર અનુક્રમે ૧૫.૧૩, ૧૩.૮૨ અને ૮.૬૦ લાખ હેક્ટર નોંધાયેલ.

ભારતમાં વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ માં મકાઈ નું ઉત્પાદન ૩૦૦ લાખ ટન રહેવાની સંભાવના છે જે વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માં ૩૧૫.૧૦ લાખ ટન હતું. વર્ષ ૨૦૧૯-૨૦ માં મકાઈનું ઉત્પાદન ૨૮૭.૭ લાખ ટન નોંધાયેલ (કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલય, ભારત સરકાર). વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ માં હાલ મકાઈની નિકાસ ૨૮ લાખ ટનથી ઘટીને ૧૩ લાખ ટન તેમજ વપરાશ ૨૮૨ લાખ ટન થી વધીને ૨૯૪ લાખ ટન નોંધાયેલ. મકાઈનો બંધ જથ્થો વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨માં ૨૧.૦૦ લાખ ટન રહેલ જે વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માં ૨૫.૦૦ લાખ ટન નોંધાયેલ. આમ, મકાઈનો બંધ જથ્થો વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ માં પોલ્ટ્રી સેક્ટર માં વધતી માંગ ને લઈને ઘટેલ છે.

ગુજરાતમાં વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ માં મકાઈ હેઠળનો વાવેતર વિસ્તાર આશરે ૨.૯૪ લાખ હેક્ટર નોંધાયો છે અને ઉત્પાદન અંદાજે ૪.૬૭ લાખ ટન રહેવાની સંભાવના છે (કૃષિ નિયામક કચેરી દ્વારા પ્રથમ એડવાન્સ અંદાજ મુજબ), જે વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ ના ત્રીજા આગોતરા અંદાજ મુજબ મકાઈનું ઉત્પાદન અંદાજે ૬.૪૮ લાખ ટન અને વાવેતર વિસ્તાર ૩.૮૭ લાખ હેક્ટર નોંધાયેલ.

ગુજરાતના બજારોમાં મકાઈનો ભાવ ઓક્ટોબર-નવેમ્બર, ૨૦૧૯માં રૂ. ૧૯૩૨ થી ૨૦૬૨ પ્રતિ ક્વિન્ટલની આસપાસ હતો જે ઓક્ટોબર-નવેમ્બર, ૨૦૨૦માં ઘટીને રૂ. ૧૪૬૩ થી ૧૫૫૮ પ્રતિ ક્વિન્ટલ નોંધાયેલ. વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ની સીઝન માટે મકાઈના ટેકાના ભાવ રૂ. ૧૮૭૦ પ્રતિ ક્વિન્ટલ જાહેર કર્યા છે જે વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માટે રૂ. ૧૮૫૦ પ્રતિ ક્વિન્ટલ હતા.

આમ, તમામ ઉપલબ્ધ માહિતી અને તેના પર વેપારીઓની સમીક્ષાઓને ધ્યાનમાં લેતા, સેન્ટર ફોર એગ્રિકલ્ચર માર્કેટ ઇન્ટેલિજન્સ, નાહેપ-કાસ્ટ, આણંદ કૃષિ યુનિવર્સિટી, આણંદની સંશોધન ટીમે ગુજરાતના મકાઈના મુખ્ય બજારમાંથી એકત્રિત કરેલ છેલ્લા ૧૫ વર્ષના અગાઉ વર્ષોના માસિક ભાવોનું વિશ્લેષણ કરેલ. સદર વિશ્લેષણમાં જાણવા મળ્યું છે કે ઓક્ટોબર-નવેમ્બર, ૨૦૨૧ દરમિયાન મકાઈના ભાવ રૂ.૨૯૦-૩૭૫ પ્રતિ મણ (રૂ.૧૪૫૦ થી ૧૮૭૫ પ્રતિ ક્વિન્ટલ) રહેવાની સંભાવના છે.

નોંધ: આંતરરાષ્ટ્રીય કિંમતોમાં ફેરફાર, નિકાસ અથવા આયાત પ્રતિબંધો વગેરે જેવા કોમોડિટી બજારોમાં નવા પરિવર્તનો ને કારણે આગાહી કરેલા ભાવો કરતાં વાસ્તવિક ભાવોમાં ફેરફાર થઈ શકે છે. ભાવોનો આ અંદાજો અગાઉ વર્ષોના માસિક ભાવોનું વિશ્લેષણ અને આંકડાકીય મોડેલના તારણ પરથી કરેલ છે તેથી વાસ્તવિક બજાર ભાવ અને આગાહી કરેલા ભાવ સમાન ન પણ રહી શકે.